

Høringsnotat

Politiavdelingen
Dato: 16.11.2023
Saksnr: 23/4938
Høringsfrist: 16.02.2024

Forslag til endring i politiregisterforskriften og kommunikasjonskontrollforskriften (sletting av opplysninger i reaksjonsregisteret etter frifinnelse i gjenåpnet straffesak, utlevering av opplysninger til forskning på bekymringssamtaler, formen for sletting av opplysninger PST har registrert i forbindelse med forebyggende virksomhet utenfor forebyggende sak, Kommunikasjonskontrollutvalgets tilgang til opplysninger)

Innhold

1	Innholdet i høringsnotatet	2
2	Sletting av opplysninger i reaksjonsregisteret etter frifinnelse i gjenåpnet straffesak.....	2
2.1	Bakgrunn. Betydningen av registreringer i politiets registre	2
2.2	Gjeldende rett	3
2.3	Gjeldende praksis	4
2.4	Departementets vurdering	4
2.4.1	Formen for sletting.....	5
2.4.2	Sletting av opplysninger i straffesaksregisteret ved frifinnelse etter gjenåpning?.....	5
3	Forslag om hjemmel for utlevering av opplysninger til forskning på bekymringssamtaler.....	6
3.1	Bakgrunn: Manglende kunnskap om effekten av bekymringssamtaler	6
3.2	Gjeldende rett	7
3.2.1	Behandlingen av opplysninger fra bekymringssamtaler	7
3.2.2	Om utlevering av politiets opplysninger til forskningsformål. Viderebehandling av mottatte opplysninger.....	7
3.3	Departementets vurdering	8
4	Formen for sletting av opplysninger registrert av PST i forbindelse med forebyggende virksomhet utenfor forebyggende sak	11
5	Kommunikasjonskontrollutvalgets tilgang til opplysninger	11

6	Økonomiske og administrative konsekvenser	12
7	Forslag til forskriftsendringer.....	13

1 Innholdet i høringsnotatet

Justis- og beredskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til endringer i forskrift 27. september 2013 nr. 1097 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterforskriften) og i forskrift 9. september 2016 nr. 1047 om kommunikasjonskontroll, romavlytting og dataavlesing (kommunikasjonskontrollforskriften). Høringsnotatet omhandler fire forslag uten innbyrdes tematisk sammenheng.

I punkt 2 foreslås endringer i politiregisterforskriften §§ 44-4 og 44-13 som innebærer at opplysninger om reaksjoner i reaksjonsregisteret, skal slettes dersom ny prøving av en straffesak etter gjenåpning fører til frifinnelse.

Forslaget i punkt 3 til endringer i politiregisterforskriften § 58-7 innebærer at politiet vil kunne utlevere opplysninger fra bekymringssamtaler til forskning i henhold til politiregisterloven § 33.

Det foreslås i punkt 4 en presisering i politiregisterforskriften § 22-3 tredje ledd om slettemåten for opplysninger som PST har registrert i forbindelse med forebyggende virksomhet utenfor forebyggende sak. Den foreslåtte tilføyelsen innebærer at opplysningene skal slettes i form av tilintetgjøring, ikke ved arkivering.

I punkt 5 foreslås en tilføyelse i kommunikasjonskontrollforskriften § 14 tredje ledd siste punktum for å tydeliggjøre at politiregisterloven § 61 om tilsynsmyndighetenes tilgang til opplysningene, gjelder tilsvarende for Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll.

2 Sletting av opplysninger i reaksjonsregisteret etter frifinnelse i gjenåpnet straffesak

2.1 Bakgrunn: Betydningen av registreringer i reaksjonsregisteret

I etterkant av saken om feilpraktisering av EUs trygdeforordning (EØS-saken) har det vært reist ulike spørsmål knyttet til registreringen av straffesaksopplysninger i politiets registre og konsekvensene av slik registrering. Ut fra et ønske om å minimere konsekvensene av de uriktige domfellelsene for de berørte, er det fra flere hold blitt anført at alle opplysninger som har tilknytning til saken, må slettes fra politiets registre.

Opplysninger om at en person er dømt eller frifunnet for lovbrudd vil finnes i flere av politiets registre, alle regulert i politiregisterforskriften del 11. Relevante registre i denne sammenhengen er reaksjonsregisteret (forskriften kap. 44), DNA-registeret (kap. 45), foto- og fingeravtrykkregistrene (kap. 46) og straffesaksregisteret (kap. 48). Registrering i politiets registre er i seg selv et inngrep i retten til privatliv etter EMK artikkel 8.

I reaksjonsregisteret registreres opplysninger om fysiske personer som er ilagt straff, andre strafferettslige reaksjoner eller andre tiltak som følge av lovbrudd, jf.

forskriften § 44-4. Frifinnelser registreres som utgangspunkt ikke, ei heller om underordnet domstol først avsa fellende dom. Men dersom vedkommende først domfelles under den ordinære straffesaksbehandlingen og deretter frifinnes ved ny prøving etter gjenåpning, registreres både den første fellende dommen og den senere frifinnelsen, jf. § 44-4 annet ledd nr. 2.

At det er registrert en dom for forhold som noen etter gjenåpning er frifunnet for, vil ikke få negative konsekvenser i forbindelse med vandelskontroll: Opplysninger om forhold man er frifunnet for fremkommer ikke på politiattester, i vandelsvurderinger eller på straffeattester etter politiregisterloven § 36. En registrering i politiets registre vil imidlertid kunne ha andre konsekvenser, for eksempel i forbindelse med sikkerhetsklarering eller skikkethetsvurderinger. Hjemmelen for slike såkalte utvidede vandelskontroller er forankret i sikkerhetsloven og lover som legger til politiet selv å foreta en skikkethetsvurdering i forbindelse med ulike bevillingsordninger mv., for eksempel våpenløyve. I motsetning til vandelskontroll etter politiregisterloven § 36, er det for disse kontrollene ikke gitt tilsvarende klare regler om hvilke opplysninger som kan vektlegges ved vurderingen. Det kan derfor ikke utelukkes at registrerte fellende dommer kan bli vektlagt selv om vedkommende senere er frifunnet.

2.2 Gjeldende bestemmelser om sletting og sperring av opplysninger

Registreringer i de biometriske registrene – DNA-registeret, fotoregisteret og fingeravtrykkregisteret – skal slettes av politiet av eget tiltak når vedkommende blir frifunnet etter gjenåpning, jf. politiregisterforskriften §§ 45-17 første ledd første punktum og 46-15 første ledd.

Opplysninger i reaksjonsregisteret skal slettes senest fem år etter at vedkommende er død, jf. politiregisterforskriften § 44-13. Dette er en lengstefrist som ikke er til hinder for at opplysningene slettes tidligere.

Hva som i politiregisterregelverket menes med sletting fremgår av politiregisterforskriften § 16-2. Sletting innebærer alltid at opplysningen skal fjernes fra registeret. Hva som deretter skal skje er regulert i slettebestemmelsene for de ulike registrene, som enten viser til § 16-2 annet ledd nr. 1 eller 2. Etter nr. 1 skal opplysningene behandles etter arkivlovgivningen, og etter nr. 2 skal opplysningene tilintetgjøres. Når sletting skjer etter nr. 1, betyr det at opplysningene avleveres til arkivverket. Sletting etter nr. 2 innebærer at opplysningene er borte fra registeret for alltid og ikke kan gjenfinnes her.

Slettebestemmelsene for reaksjonsregisteret viser til forskriften § 16-2 nr. 1. Opplysninger som slettes fra dette registeret skal derfor avleveres til arkivverket.

Dersom en registrering fortsatt vil kunne være av interesse for den registrerte, blir opplysninger sperret istedenfor slettet. Sperring er definert i politiregisterloven § 2 nr. 10 og innebærer at opplysningen markeres i den hensikt å begrense den fremtidige bruken. Nærmere regler om sperring finnes i loven §§ 50-52. Sperrede opplysninger kan ikke brukes til andre formål enn de som er uttrykkelig og uttømmende angitt som årsaken til at opplysningene ikke ble slettet, jf. § 50. Mulige bruksformål for sperrede opplysninger følger av forskriften § 15-4 første ledd, som blant annet åpner for bruk i den registrertes egen interesse (for eksempel

i en erstatningssak). Sperring innebærer at tilgangen til opplysningene også internt i politiet er betydelig innskrenket, jf. forskriften § 15-2 annet ledd annet punktum.

2.3 Gjeldende praksis

Som nevnt er politiregisterforskriften §§ 44-13 ikke til hinder for at opplysninger slettes før slettefristen er utløpt dersom de ikke lenger finnes å være nødvendige for formålet med behandlingen.

Kripos, som er behandlingsansvarlig for reaksjonsregisteret, er imidlertid av den oppfatning at opplysninger om fellende dommer ikke kan slettes som unødvendige tross senere frifinnelse etter gjenåpning. Enheten vurderer at registeret bidrar til notoritet om politiets behandling av straffesaker, og at det er behov for notoritet også når politiet eller påtalemyndigheten har gjort feil. Videre er det vist til at god notoritet også har betydning for ivaretagelse av den registrertes rettigheter, for eksempel for å kunne underbygge et erstatningskrav. I tillegg påpeker Kripos at registrering er viktig for føring av kriminalstatistikk, som er av betydning både for politiet selv og for samfunnet for øvrig.

2.4 Departementets vurdering

Departementet vurderer at opplysninger om en tidligere fellende dom bør slettes fra reaksjonsregisteret dersom den registrerte senere blir frifunnet etter gjenåpning.

Som det fremgår ovenfor blir fellende dommer som aldri har vært rettskraftige, samt rettskraftige frifinnelser, ikke registrert i reaksjonsregisteret. Forskjellen mellom tilfeller der personen frifinnes under den ordinære straffesaksbehandlingen og tilfeller der frifinnelse skjer etter gjenåpning, er etter dette at de fellende dommene i gjenåpningssakene har blitt rettskraftige og dermed blitt registrert, samt at frifinnelsen i gjenåpningssaker kommer på et senere tidspunkt enn frifinnelse etter ankebehandling. Departementet kan ikke se at det er gode nok grunner til å forskjellsbehandle disse tilfellene.

Formålet med reaksjonsregisteret er å forebygge, straffeforfølge og gi grunnlag for vandelskontroll og akkreditering, jf. politiregisterforskriften § 44-1. Det er dette som gjør registreringen forenlig med retten til respekt for privat- og familieliv etter EMK artikkel 8. En kan ikke se at fortsatt registrering av opplysninger om tidligere fellende som er omgjort etter gjenåpning, er i samsvar med formålet.

Politiets behov for notoritet og statistikk kan heller ikke være et avgjørende argument for fortsatt registrering. Slike behov gjør seg også gjeldende i de tilfellene der vedkommende blir frifunnet av en ankeinstans, uten at behovet har vært vurdert som tungtveiende nok for registrering i reaksjonsregisteret. Hensynet til notoritet og statistikkføring antas å kunne og burde ivaretas på annen måte enn gjennom registrering i reaksjonsregisteret.

Departementets vurdering er at fortsatt registrering i reaksjonsregisteret heller ikke er i den registrertes interesse. Dokumentasjon for hendelsesforløpet vil uansett finnes i straffesaksdokumentene, per i dag også i straffesaksregisteret.

Opplysninger skal uansett sperres der fortsatt registrering kun er begrunnet i den registrertes interesse, og de skal senere slettes når formålet med sperring – som for eksempel et erstatningskrav – er oppfylt, jf. politiregisterforskriften § 15-4 første ledd nr. 1 og annet ledd. Sperrede opplysninger kan imidlertid ikke brukes for å

dokumentere at en opplysning har vært registrert eller for statistikkføring. En slik forståelse ville innebære at opplysninger aldri kan slettes fra politiets registre.

For å oppnå ensartethet mellom tilfeller der frifinnelsesdom avsies ved ordinær domstolsbehandling og tilfeller der frifinnelse skjer etter gjenåpning er det nødvendig å endre forskriften. Departementet mener at den beste løsningen er at den opprinnelig fellende dommen slettes fra reaksjonsregisteret og at den frifinnende dommen i gjenåpningssaken ikke registreres, se forslaget til endringer i §§ 44-4 og 44-13.

2.4.1 Formen for sletting

Departementet foreslår at dersom straffesaken gjenopptas og personen frifinnes, skal opplysning om tidligere idømt reaksjon slettes fra reaksjonsregisteret ved at opplysningen tilintetgjøres.

Opplysninger i reaksjonsregisteret skal etter gjeldende rett slettes ved at opplysningene fjernes fra registeret og deretter behandles i samsvar med krav i arkivlovgivningen, jf. politiregisterforskriften § 44-13 tredje ledd og henvisningen til § 16-2 annet ledd nr. 1. Dersom opplysninger om den fellende dommen skulle følge denne systematikken, ville dette representere en forskjellsbehandling sammenlignet med tilfeller der frifinnende dom overhodet ikke blir registrert. For å oppnå fullstendig ensartethet mellom de omtalte typetilfellene, vil sletting av opplysning om den fellende dommen i gjenåpningssaker måtte foretas i samsvar med politiregisterforskriften § 16-2 annet ledd nr. 2 (tilintetgjøring).

Departementet mener det kun er denne løsningen som fullt ut ivaretar formålet med endringsforslaget.

Dersom man alternativt skulle slette opplysningen om den fellende dommen i form av avlevering til arkivverket, ville det fortsatt være nødvendig at også opplysningen om den frifinnende dommen registreres og slettes i form av arkivering samtidig med opplysningen om den fellende dommen. I motsatt fall ville arkivet gi et misvisende bilde ved at kun opplysningen om den fellende dommen ble stående for ettertiden. Effekten av endringsforslaget i § 44-4 annet ledd nr. 2 er således avhengig av at sletting av registrert opplysning om den fellende dommen skjer i form av tilintetgjøring.

Forslaget om sletting av opplysninger i reaksjonsregisteret vil ikke påvirke adgangen til å registrere opplysninger om saken i politiets saksbehandlingssystem BL. I tillegg vil avgjørelsene være en del av straffesakens dokumenter, som arkiveres i henhold til politiregisterforskriften § 25-3 siste ledd.

2.4.2 Sletting av opplysninger i straffesaksregisteret ved frifinnelse etter gjenåpning?

Straffesaksregisteret er et register over alle registrerte straffbare handlinger og gir oversikt over saksbehandlingen i en straffesak. Hvilke opplysninger som kan registreres her fremgår av politiregisterforskriften § 48-5. Etter § 48-12 skal opplysningene slettes når de ikke lenger er nødvendige for formålet, med unntak av kjerneinformasjon som muliggjør gjenfinning av arkiverte saker.

Departementet har vurdert om det også bør innføres regler om sletting av oppføringer i straffesaksregisteret der en person etter ny prøving av gjenåpnet sak blir frikjent i straffesaken.

Til forskjell fra reaksjonsregisteret, inneholder straffesakregisteret opplysninger også om henlagte saker og om saker som er blitt avsluttet uten at det er blitt ilagt noen reaksjon. Registerne skiller seg også fra hverandre ved å ha ulike sletteregler. Opplysninger i reaksjonsregisteret skal slettes senest fem år etter at vedkommende er død, jf. politiregisterforskriften § 44-13 første ledd. Opplysninger i straffesakregisteret skal slettes når de ikke lenger er nødvendige for formålet med registeret, jf. § 48-12 første ledd. Sletteregelen som gjelder for straffesaksregisteret tilsier at opplysninger om den fellende dommen uansett slettes tidligere fra dette registeret enn fra reaksjonsregisteret.

Departementet mener det eventuelt må utredes nærmere når opplysninger om straffesaker som har endt med frifinnelse etter gjenåpning bør slettes fra straffesaksregisteret.

3 Forslag om hjemmel for utlevering av opplysninger til forskning på bekymringssamtaler

3.1 Bakgrunn: Manglende kunnskap om effekten av bekymringssamtaler

Dersom politiet har grunn til å tro at en person under 15 år har begått en ellers straffbar handling, eller at en person under 18 år har begått en straffbar handling, kan den mindreårige og foreldrene pålegges å møte for politiet til samtale for å forebygge ytterligere lovbrudd, jf. politiloven § 13 fjerde og femte ledd. I tillegg til slike pålagte bekymringssamtaler inviterer politiet også til frivillige bekymringssamtaler. De frivillige bekymringssamtalene er ikke lovregulert, men inngår i politiets generelle forebyggende arbeid, jf. politiloven §§ 1 og 2.

Bekymringssamtalen er et sentralt verktøy i politiets forebyggende arbeid overfor barn og unge. Det er imidlertid svært begrenset kunnskap om effekten av disse samtalene, herunder om og i hvilken grad de faktisk forebygger ny kriminalitet og påvirker andre viktige såkalte livsløpsutfall, som deltakelse i utdanning og arbeid.

Internasjonal forskning har vist at samtaler og kontakt med politiet kan virke stigmatiserende, og i stedet for å virke forebyggende, i realiteten bidrar til mer kriminalitet.¹ Overføringsverdien av denne forskningen til den norske ordningen med bekymringssamtaler er ikke gitt, men funnene tilsier at det er behov for mer kunnskap også om effekten av bekymringssamtalene som gjennomføres av norsk politi. Rusreformutvalget fant i NOU 2019: 26 *Rusreform – fra straff til hjelp*, s. 239, at det er et vesentlig problem at det er mangelfull forskning på bruk og effekt av bekymringssamtale som et generelt forebyggende virkemiddel. Også i rapporten *Kriminalitetsforebygging på norsk: En kunnskapsoversikt*² etterspørres en helhetlig forskningsbasert evaluering av bekymringssamtaler.

---

¹ Kevin Petersen, David Weisburd, Sydney Fay, Elizabeth Eggins, Lorraine Mazerolle. “Police stops to reduce crime: A systematic review and meta-analysis”. Campbell Systematic Reviews mars 2023, årgang 19, utgave 1. DOI: 10.1002/cl2.1302.

Ryan T. Motz, J.C. Barnes, Acshalom Caspi, Lousie Arseneault, Francis T. Cullen, Renate Houts, Jasmin Wertz, Terrie E. Moffitt. “Does contact with the justice system deter or promote future delinquency? Results from a longitudinal study of British adolescent twins”. Criminology mai 2020, årgang 58 utgave 2. DOI: 10.1111/1745-9125.12236.

² Runhovde, Siv Rebekka, og Skjevraak, Pernille Erichsen. *Kriminalitetsforebygging på norsk: En kunnskapsoversikt*. PHS Forskning 2018:3 s. 88 og 185.

3.2 Gjeldende rett

3.2.1 Behandlingen av opplysninger fra bekymringssamtaler

Politiets behandling av opplysninger fra bekymringssamtaler reguleres av politiregisterloven og politiregisterforskriften. Opplysninger om frivillige bekymringssamtaler behandles av politiet på grunnlag av samtykke, jf. politiregisterforskriften § 58-3, jf. § 6-1.

Forskriften § 58-8 angir hvilke opplysninger som kan behandles i registeret om bekymringssamtaler. For eksempel kan det behandles opplysninger om fødselsnummer, familiens livssituasjon, herunder arbeidsforhold og økonomisk situasjon, opplysninger gitt i samtalen om lovbrudd og mulig bakgrunn for lovbruddsattferd, herunder barnets motivasjon og begrunnelse for begåtte handlinger, jf. nr. 3, 5 og 6.

Det gjelder relativt korte frister for sperring av opplysninger i bekymringssamtaleregisteret. Opplysninger fra pålagte bekymringssamtaler sperres som hovedregel eller fem år, mens den tilsvarende fristen for opplysninger fra frivillige samtaler er ett år, jf. forskriften § 58-10. Sperring fungerer som et midlertidig substitutt for sletting av opplysninger. Sperrede opplysninger kan bare brukes til de formål som gjorde at opplysningen ikke ble slettet. Formålet med i første omgang å sperre opplysninger fra bekymringssamtaler er å kunne gi den registrerte innsyn etter oppnådd myndighetsalder i opplysninger om seg selv som mindreårig, jf. politiregisterloven § 52 og politiregisterforskriften § 58-10 siste ledd.

Sletting i form av tilintetgjøring skal skje senest 15 år etter at den registrerte fylte 18 år, jf. § 58-11.

Adgangen til utlevering av opplysninger om og fra bekymringssamtaler er særskilt begrenset, og slike opplysninger tillates ikke utlevert til forskning i dag. De tillates kun utlevert i tilfeller av lovbestemt opplysningsplikt for politiet, jf. forskriften § 58-7 første ledd.

3.2.2 Om utlevering av politiets opplysninger til forskningsformål. Viderebehandling av mottatte opplysninger

Politiregisterloven § 33 første ledd tillater utlevering av ikke-sperrede opplysninger til bruk for forskning, uten hinder av politiets taushetsplikt etter § 23, når det finnes rimelig og ikke medfører uforholdsmessig ulempe for andre interesser. Forarbeidene til nevnte § 33 angir at som hovedregel bør politiets opplysninger utleveres til forskning i anonymisert form, alternativt at det innhentes samtykke fra de registrerte dersom slik anonymisering ikke finner sted. Anonymisering samsvarer med dataminimeringsprinsippet i personvernretten, som innebærer at personidentifiserende kjennetegn skal fjernes fra datasettet når disse ikke er nødvendige.

Utlevering med hjemmel i § 33 er aktuelt dersom anonymisering ville umuliggjøre formålet med forskningsprosjektet og det heller ikke er praktisk mulig å innhente samtykke fra de registrerte, jf. Ot.prp. nr. 108 (2008-2009) pkt. 11.12.4 (s. 132).

Ved søknad om utlevering må både Politidirektoratet og den som søker vurdere om vilkårene etter personopplysningsloven er oppfylt for mottakeren som ny behandlingsansvarlig.

For forskeres behandling av opplysninger mottatt fra politiet gjelder personopplysningsloven og EUs personvernforordning (GDPR), jf. personopplysningsloven § 1. Mottaker av utleverte personopplysninger til forskning vil bare kunne behandle personopplysninger om lovovertrедelser uten samtykke når det er nødvendig og samfunnets interesse i behandlingen klart overstiger ulempene for den registrerte, jf. personopplysningsloven § 11, jf. § 9. Behandling av personnumre må oppfylle et nødvendig og saklig behov for identifisering, jf. § 12. Bestemmelsene innebærer at den behandlingsansvarlige må foreta en konkret avveining i hvert enkelt tilfelle.

Personopplysningsloven § 11, jf. § 9, pålegger dessuten gjennomført flere personverntiltak før opplysninger om lovbrudd tillates behandlet til forskningsformål. Den behandlingsansvarlige plikter blant annet å rådføre seg med personvernombudet om personvernkonsekvenser. Behandlingen skal også være omfattet av nødvendige garantier i samsvar med personvernforordningen artikkel 89 nr. 1.

For øvrig gjelder den alminnelige bestemmelsen om forskeres taushetsplikt i forvaltningsloven § 13 e første ledd så langt den passer, jf. politiregisterloven § 33 tredje ledd.

3.3 Departementets vurdering

Hjemmelen for politiet til å pålegge foreldre og barn å møte til samtale ble innført i 2003 som et av flere tiltak for å sikre en mer hensiktsmessig oppfølging av lovbrudd begått av barn og unge. Tiltaket var ment å skulle forebygge at unge personer utvikler en kriminell atferd. Forebygging er et eget fagområde i politiet og er politiets hovedstrategi i kriminalitetsbekjempelsen.

Politiets registrering av personopplysninger utgjør i seg selv et inngrep i retten til privatliv etter Grunnloven § 102 første ledd, den europeiske menneskerettskonvensjon art. 8 og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter art. 17. Inngrepet i privatlivet blir større dersom politiets også utleverer opplysningene. Barns rett til privatliv er særlig beskyttet etter barnekonvensjonen art. 16, som fastsetter at ingen barn skal utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv.

Hensynet til barnets personvern har veid tungt ved tidligere vurderinger av regelverket for behandlingen av opplysninger fra bekymringssamtaler. Ved fastsettelsen av politiregisterforskriften ble det vurdert at hensynet til den registrerte veide tyngre enn ønsket om å muliggjøre evaluering av bekymringssamtalen gjennom lengre slette- og sperrefrister (kgl.res. 20. september 2013 nr. 1097, punkt 5.11.15). At denne typen opplysninger bevares for ettertiden og for eksempel skal kunne forskes på, er blitt vurdert å ville oppleves for belastende for den enkelte. Det er argumentert for at behovet for å kunne drive forskning bør ivaretas på andre måter enn langtidsbevaring, for eksempel ved å videreføre opplysningene i anonymisert form.

Politiarbeid, også det forebyggende, skal samtidig være kunnskapsbasert. Det innebærer at politiet skal forholde seg aktivt til og anvende også annen type

kunnskap enn sin egen erfaringsbaserte – typisk forskning. Forskning på effekten av politiets ulike tiltak vil også sette andre aktører, både i og utenfor justissektoren, bedre i stand til å prioritere sin innsats og utvikle mer kunnskapsbasert politikk, regelverk og praksis.

Hensynet til barnets beste gjelder som et overordnet prinsipp også for de av politiets handlinger og tiltak som berører barn, jf. Grunnloven § 104 og Barnekonvensjonen art. 3, jf. menneskerettighetsloven § 2. Forskning og systematisert erfaringskunnskap er sentralt når det skal vurderes hva som er til barnets beste i politiets forebyggende arbeid. Barn og unge er særlig sårbare. Det tilsier at staten bør utvikle et solid kunnskapsgrunnlag om effekten av inngripende tiltak mot denne gruppen.

På denne bakgrunn er det utfordrende at regelverket er til hinder for utlevering av politiets opplysninger fra bekymringssamtalen til bruk for forskning etter politiregisterloven § 33. Departementets vurdering er at en avveining av hensynene tilsier at regelverket endres slik at opplysninger om og fra bekymringssamtaler i noen grad kan tillates utlevert til forskningsformål. Gitt begrunnelsen for forslaget – behovet for å kunne evaluere effekten av bekymringssamtaler som forebyggende tiltak – vil en slik utlevering ikke utgjøre noen vilkårlig innblanding i barns rett til privatliv.

Departementet vurderer at en adgang til å utlevere opplysninger fra bekymringssamtaler til forskning, neppe vil medføre at barn generelt blir mer tilbakeholdne med å dele informasjon. En er derfor mindre bekymret for at en utleveringsadgang vil gå utover kvaliteten på samtaler. Regelverket bør gi adgang til utlevering både der samtaler er gjennomført basert på samtykke og der samtalen er gjennomført etter pålegg fra politiet. En pålagt samtale er mer inngripende ovenfor barnet enn en frivillig samtale, noe som kan tilsa en mer restriktiv regel for utlevering av opplysninger fra de pålagte samtaler. Samtidig er nettopp det at en pålagt samtale er mer inngripende et argument for at det er særlig viktig med kunnskap om også om denne typen bekymringssamtale. Den foreslåtte bestemmelsen skiller ikke mellom de to typene bekymringssamtaler.

Som nevnt over skal opplysninger som utleveres til forskning som hovedregel være anonymisert. Dette reduserer de personvernmessige betenkelighetene ved å tillate utlevering til forskning. Det kan imidlertid tenkes tilfeller der det ikke vil være mulig å gjennomføre faglig og metodisk tilfredsstillende forskningsstudier av effekten av bekymringssamtalen uten data på individnivå. Dette vil eksempelvis være tilfellet dersom prosjektet går ut på å følge utviklingen til personer som har deltatt i bekymringssamtaler. I slike tilfeller må det, gitt at det åpnes for utlevering til forskning, foretas en konkret vurdering etter § 33 første ledd av om utlevering er rimelig og ikke medfører uforholdsmessig ulempe for andre interesser. Ved vurderingen av ulempene for den registrerte må se ses hen til hvilke personverntiltak som kan bidra til å avbøte disse.

Både personopplysningsloven og forvaltningsloven oppstiller krav til slike tiltak. For eksempel vil pseudonymisering av datasett gjøre det vanskeligere å knytte opplysningene til konkrete personer. Pseudonymisering vil si at enkelte direkte identifiserende parametere erstattes med pseudonymer, for eksempel ved at man erstatter navn og fødselsnummer med en kode. Metoden gjør det vanskeligere, men ikke umulig, å knytte et bestemt sett av data til den registrertes identitet. Ulempene for den registrerte vil kunne avbøtes ytterligere ved at det i

Politidirektoratets utleveringsbeslutning oppstilles særskilte begrensninger for mottakerens adgang til viderebehandling av opplysningene, jf. politiregisterloven § 33 siste ledd, jf. forvaltningsloven § 13 d annet ledd. Aktuelle vilkår kan være krav til oppbevaring av opplysningene, krav om at opplysningene skal slettes etter en bestemt tid mv.

Det foreslås etter dette at det i politiregisterforskriften § 58-7 første ledd tilføyes at opplysninger som er registrert i forbindelse med gjennomføring av bekymringssamtale, kan utleveres til forskning. Bestemmelsen foreslås omredigert ved at gjeldende bestemmelse om utleveringsplikt videreføres i første ledd som ny nr. 1, mens ny bestemmelse om utlevering til forskning blir nr. 2. Grunnvilkåret for utlevering til forskning i politiregisterloven § 33 første ledd gjelder her som ellers.

Politiregisterforskriften § 58-7 annet ledd angir i dag at skriftlig utlevering fra registeret skal skje i form av notat eller rapport som gjengir relevante opplysninger. Departementet foreslår at denne utleveringsformen begrenses til å gjelde ved utlevering etter nr. 1. Det foreslås ikke noen bestemt utleveringsform for opplysninger fra bekymringssamtaler til forskning, ettersom arbeidsmetoden vil variere i det enkelte forskningsprosjektet. Dette tilrettelegger for å kunne begrense utleveringen til kun relevante personopplysninger, i samsvar med prinsippet om dataminimering.

En forskriftsendring som foreslått vil først gjelde fra ikraftsettingen, og utleveringsadgangen vil derfor ikke gjelde for utlevering av opplysninger fra tidligere frivillige bekymringssamtaler. Når behandling av opplysninger utelukkende er basert på samtykke, skal den som samtykker blant annet informeres om hvilke konsekvenser behandlingen kan medføre, jf. politiregisterforskriften § 6-2 første ledd. All den tid samtykket for allerede gjennomførte frivillige bekymringssamtaler ble gitt under forutsetning av at opplysningene ikke senere ville bli utlevert til forskning, vil ikke opplysninger fra disse samtalene kunne utleveres til dette formålet.

Departementet finner også grunn til å understreke at adgangen til utlevering til forskning ikke omfatter sperrede opplysninger. Som nevnt skal opplysninger om bekymringssamtalen sperres i registeret etter enten ett eller fem år, avhengig av om bekymringssamtalen var frivillig eller pliktig, jf. politiregisterforskriften § 58-10 tredje og fjerde ledd. Allerede sperrede opplysninger og opplysninger som blir sperret i fremtiden vil ikke kunne utleveres til forskning, da mulig utlevering til forskning ikke er et av formålene med sperring. Det foreslås ingen endringer i reglene om sperring.

Disse to avgrensningene innebærer at det kun vil være opplysninger fra bekymringssamtaler pålagt i medhold av politiloven § 13 fjerde ledd som ennå ikke er sperret som vil kunne utleveres til forskning. Gitt de foreslåtte forskriftsendringene og dersom den registrerte samtykker, vil det i fremtiden også kunne forskes på ikke-sperrede opplysninger fra frivillige bekymringssamtaler.

Det foreslås ingen begrensninger i hvilke opplysningskategorier som vil kunne utleveres.

4 Formen for sletting av opplysninger registrert av PST i forbindelse med forebyggende virksomhet utenfor forebyggende sak

Offentlige organer skal som utgangspunkt arkivere alle dokumenter som er blitt til som ledd i virksomheten. Kassasjon er som utgangspunkt forbudt. Det følger likevel av arkivloven § 9 bokstav c siste punktum at personregister eller deler av et slikt kan slettes i henhold til forskrift gitt med hjemmel i politiregisterloven § 69 første ledd nr. 16. Sistnevnte bestemmelse gir hjemmel for forskriftsbestemmelser om blant annet hvordan sletting av opplysninger i politiets registre skal gjennomføres. Politiregisterloven § 50 første bestemmer at opplysninger ikke skal lagres lenger enn det som er nødvendig for formålet med behandlingen, og at de deretter skal slettes eller sperres.

Politiregisterforskriften § 16-2 angir hvordan sletting skal gjennomføres. Det følger av første ledd at sletting alltid innebærer at opplysningene skal fjernes fra registre eller andre systemer. Deretter skal opplysningene enten behandles i samsvar med arkivlovgivningen eller tilintetgjøres, jf. annet ledd.

Begrunnelsen for unntaket fra arkiveringsplikten etter arkivloven er at politiregisterloven åpner for vidtgående unntak fra det som ellers gjelder for behandling av personopplysninger etter personopplysningsloven. Eksempelvis tillater politiregisterloven registrering av ikke-verifiserte opplysninger og opplysninger om personer som utelukkende har en tilknytning til den personen som er av egentlig interesse for politiet, jf. politiregisterloven §§ 6 annet ledd og 5 nr. 2 bokstav b. Disse unntakene er et utslag av at hensynet til kriminalitetsbekjempelse har veid tyngre enn personvern hensyn. Dette tilsier imidlertid at arkiveringsplikten ikke bør gjelde fullt ut for politiets opplysninger.

I politiregisterforskriften er det i del 11 for hvert av politiets registre uttrykkelig fastsatt om sletting skal skje etter § 16-2 annet ledd nr. 1 eller nr. 2.

Departementet er gjort oppmerksom på at det mangler en slik presisering i politiregisterforskriften § 22-3, som er slettebestemmelsen for PSTs opplysninger. Bestemmelsen regulerer behandlingen av samtlige av PSTs opplysninger og fastsetter at opplysninger som hovedregel skal arkiveres, jf. annet ledd.

Det har imidlertid vært lagt til grunn at opplysningene som er omtalt i § 22-3 tredje ledd – opplysninger som er registrert i PSTs forebyggende virksomhet utenfor forebyggende sak etter politiregisterforskriften § 21-5 – skal slettes i form av tilintetgjøring. Disse registreringene tilsvarer de i politiets kriminaletterrettingsregister, som etter politiregisterforskriften § 47-12 skal slettes i form av tilintetgjøring. Etter det departementet kjenner til har det vært praksis at PST tilintetgjør disse opplysningene når vilkårene for fortsatt lagring ikke lenger er oppfylt.

Det skyldes en forglemmelse at det i politiregisterforskriften § 22-3 tredje ledd ikke vises til § 16-2 annet ledd nr. 2. En slik henvisning foreslås derfor tilføyd i politiregisterforskriften § 22-3 tredje ledd som nytt siste punktum.

5 Kommunikasjonskontrollutvalgets tilgang til opplysninger

Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll er et uavhengig tilsynsorgan som fører kontroll med politiets og påtalemyndighetens behandling av saker etter

straffeprosesslovens kapittel 16 a om avlytting og annen kontroll av kommunikasjonsanlegg (kommunikasjonskontroll), jf. straffeprosessloven § 216 h. Utvalget skal kontrollere at politiets bruk av kommunikasjonskontroll, romavlytting og dataavlesing skjer innenfor rammen av lov og instruks, at tvangsmiddelbruken begrenses mest mulig, og at den ikke skjer av hensyn til etterforskning i andre saker enn de som er nevnt i straffeprosessloven §§ 216a, 216b, 216m og 216o, jf. kommunikasjonskontrollforskriften § 14 første ledd. Det skal også kontrollere at de opplysningene som politiet har innhentet ved kommunikasjonskontroll, romavlytting og dataavlesing, bare blir brukt på lovlig måte, og at lovens regler om oppbevaring, sperring og sletting av opplysninger blir fulgt. Utvalget skal påse at bestemmelsene om taushetsplikt blir etterfulgt, jf. forskriften § 14 annet ledd.

Det fremgår av forskriften § 11 at politiregisterloven med tilhørende forskrifter kommer til anvendelse så langt det passer. I kommunikasjonskontrollforskriften § 14 siste ledd er det samtidig uttrykkelig angitt at politiregisterloven § 60 første ledd første punktum og annet ledd kommer til anvendelse for utvalget. Henvisningen til politiregisterloven § 60, som angir Datatilsynets virkemidler som tilsynsorgan etter politiregisterloven, er ment å synliggjøre på hvilke områder utvalget har henholdsvis påleggs- og anmerkningskompetanse.

Det er samtidig forutsatt at kommunikasjonskontrollutvalget skal ha de samme mulighetene til å utøve kontroll og tilsyn som Datatilsynet. Etter politiregisterloven § 61 første og annet ledd kan Datatilsynet kreve opplysninger som er nødvendige for å gjennomføre deres oppgaver, herunder kan de kreve adgang til de steder der opplysningene behandles. Dette innebærer en rett til tilgang til systemene hvor opplysningene behandles av politiet.

Tilgang til opplysninger er nødvendig for at utvalget skal kunne utføre de oppgavene som er lagt til det. Kommunikasjonskontrollforskriften § 16 regulerer utvalgets tilgang som nevnt. Etter første ledd skal politiet og påtalemyndigheten gi utvalget de opplysninger som utvalget finner nødvendig, og etter annet ledd åpner for at utvalget kan kalle tjenestepersoner inn til avhør.

For å eliminere enhver tvil knyttet til spørsmålet om utvalgets tilgang til opplysninger foreslås å innta innholdet i politiregisterloven § 61 første og annet ledd i kommunikasjonskontrollforskriften § 16 nytt første og annet ledd. Reguleringen av utvalgets adgang til å innkalle til avhør i § 16 annet ledd første punktum foreslås videreført uendret i nytt tredje ledd. Innholdet i politiregisterloven § 61 tredje ledd og kommunikasjonskontrollforskriften § 16 annet ledd annet punktum om at tilgangen til opplysninger ikke skal begrenses av taushetsplikt, foreslås inntatt i § 16 nytt fjerde ledd.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene vil ha svært begrensede økonomiske og administrative konsekvenser.

Forslaget om endring av politiregisterforskriften § 58-7 om utlevering av opplysninger fra bekymringssamtaler til forskning, vil kunne medføre noe økt arbeidsmengde for politiet. Økningen forutsettes håndtert innenfor gjeldende budsjettammer.

7 Forslag til forskriftsendringer

Endringer i politiregisterforskriften

I forskrift 20. september 2013 nr. 1097 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterforskriften) gjøres følgende endringer:

§ 22-3 tredje ledd siste punktum skal lyde:

Opplysningene skal slettes *i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 2* dersom de ikke lenger er nødvendige for formålet.

§ 44-4 annet ledd nr. 2 skal lyde:

2. endring av avgjørelse som nevnt i første ledd, herunder *ved benådning* eller ved brudd på fastsatte vilkår,

§ 44-13 annet og tredje ledd skal lyde:

Opplysninger om overføring til konfliktråd etter straffeprosessloven § 71a skal slettes i henhold til § 30-1 tredje ledd. *Når noen blir frifunnet etter gjenåpning, skal tilhørende registrerte reaksjoner etter § 44-4 slettes.*

Opplysninger som nevnt i første ledd og annet ledd første punktum skal slettes i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 1. Opplysninger som nevnt i annet ledd annet punktum skal slettes i samsvar med § 16-2 annet ledd nr. 2.

§ 58-7 første og annet ledd skal lyde:

Opplysninger som er registrert i forbindelse med gjennomføring av bekymringssamtale kan utleveres

1. *når underretningsplikt følger av § 10-2 og § 10-3, samt i andre tilfeller hvor det foreligger lovbestemt opplysningsplikt for politiet, eller*
2. *til forskning, jf. politiregisterloven § 33.*

Skriftlig utlevering *etter første ledd nr. 1* skal skje i form av notat eller rapport som gjengir relevante opplysninger.

Endring i kommunikasjonskontrollforskriften

I forskrift 9. september 2016 nr. 1047 om kommunikasjonskontroll, romavlytting og dataavlesing (kommunikasjonskontrollforskriften) skal § 16 lyde:

Utvalget kan kreve de opplysninger som er nødvendige for at det kan gjennomføre sine oppgaver.

Utvalget kan som ledd i sine oppgaver kreve adgang til de steder der opplysninger behandles og der det finnes hjelpemidler for behandlingen. Utvalget kan gjennomføre prøver og kontroller som det mener er nødvendige, og kreve bistand fra personalet på stedet i den grad dette må til for å få utført prøvene eller kontrollene.

Utvalget kan innkalle til avhør enhver av politiets og påtalemyndighetens tjenestemenn, og dessuten andre som bistår ved tvangsmiddelbruken.

Rett til å kreve opplysninger eller tilgang til lokaler og hjelpemidler etter første og annet ledd, samt plikten til å forklare seg for utvalget etter tredje ledd, er ikke begrenset av bestemmelser om taushetsplikt.